



Universiteit Utrecht

De genitief in het Wierings

Een onderzoek naar het *-es* affix in possessieve constructies

Elske Koek

3820890

Bachelor Eindwerkstuk

NE3VD11017

7,5 ECTS

Onder begeleiding van dr E.P.M. Boef

Tweede lezer dr M. van Koppen

Blok 4, 2015

Samenvatting

In deze scriptie wordt gekeken naar bijzonderheden in het Wierings op het gebied van possessieve constructies. Het Wierings wijkt op dit gebied af van verwante dialecten als het Fries zoals dat in Hindeloopen gesproken wordt en het Westfries. Aan de hand van eerder onderzoek (Corver & Van Koppen, 2010) wordt de analyse van drie verschillende possessieve constructies in variëteiten van het Nederlands behandeld. Als eerste komt de standaard possessieve constructie aan bod (vb. *zijn auto*), dan volgt NP-ellipsis (vb. *de zijne*) en tot slot wordt de *possessor doubling* constructie behandeld (vb. *Jan zijn auto*). Hierdoor wordt duidelijk dat het Wierings een *possessor* met pro-NP affix toestaat in een standaard possessieve constructie in combinatie met NP-ellipsis, in tegenstelling tot andere dialecten. In het onderzoek wordt door middel van een enquête meer data verzameld over deze constructie. De resultaten tonen aan dat de oude regel van de genitiefuitgang niet meer zo consequent wordt toegepast als ruim vijftig jaar geleden. In de theoretische terugkoppeling wordt met behulp van de nieuwe data geanalyseerd hoe de constructie van de genitiefuitgang in elkaar zit. Tot slot zijn er nog veel mogelijkheden voor verder onderzoek, zoals het samenwerken met een dialectspreker, het uitbreiden van de vragenlijst en het verhogen van het aantal respondenten.

Inhoudsopgave

Inleiding	2
1. Theoretisch kader	4
1.1 Possessieve constructies	4
1.2 Methoden van ellipsis: strategie 1	5
1.3 Methoden van ellipsis: strategie 2	7
1.4 Ellipsis en doubling possessors.....	8
1.4.1 <i>Ellipsis in de possessor doubling constructie: Standaardnederlands en Wambeeks</i>	8
1.4.2 <i>Ellipsis in de possessor doubling constructie: Winterswijks</i>	9
1.4.3 <i>Ellipsis in de possessor doubling constructie: Hindeloopen Fries en Hippolytushoefs</i>	9
1.4.4 <i>Samenvatting</i>	10
1.5 Vraagstelling en hypotheses	10
1.5.1 <i>Bijzonderheden in het Wierings</i>	10
1.5.2 <i>Onderzoeksvraag en hypotheses</i>	11
2. Onderzoek	14
2.1 Methodologie	14
2.1.1 <i>Materiaal</i>	15
2.1.2 <i>Respondenten</i>	17
2.2 Resultaten.....	18
2.3 Interpretatie van de resultaten	20
2.4 Theoretische terugkoppeling	21
3 Discussie	24
3.1 Het Wierings; dialect of accent?	24
3.2 Moeilijkheden in het onderzoek	24
3.3 Verder onderzoek.....	25
3.4 Conclusie	25
Literatuurlijst	27
Bijlages.....	28

Inleiding

De laatste jaren is er binnen de taalkunde steeds meer aandacht voor syntactische micro-variatie. Dit zien we in onderzoek naar verschillen tussen talen als het Frans en het Engels (Kayne, 2005) en in onderzoek naar verschillen tussen variaties van een standaardtaal. In Nederland is bijvoorbeeld de Syntactische Atlas van de Nederlandse Dialecten (SAND) samengesteld (Barbiers et al., 2005, 2008). Bij het lezen van dialectvergelijkende literatuur over variaties van het Nederlands (Van Koppen, Corver & Kranendonk, 2013 en Corver & Van Koppen, 2010) kwam ik wat data uit Hippolytushoef tegen, waar men het Wierings spreekt. Van Koppen et al. (2013) rapporteren echter alleen dat dit dialect NP-ellipsis toestaat in de possessieve-s constructie, maar verder wordt er geen uitleg gegeven over hoe deze constructie in elkaar zit. Hierdoor heb ik besloten onderzoek te doen naar NP-ellipsis in possessieve constructies in het Wierings.

Het Wierings is ontstaan op het eiland Wieringen, dat tegenwoordig bij het vasteland hoort en onderdeel is van de gemeente Hollands Kroon in de provincie Noord-Holland. Wieringen is sinds de Romeinse tijd al gescheiden van Friesland, en nog voor de achtste eeuw werd het ook gescheiden van Texel (Daan, 1950, p. 1). Pas met het begin van de Zuiderzeewerken in 1920 kwam er een einde aan het eilandbestaan doordat in 1925 de Amsteddiepdijk, of Korte Afsluitdijk, voor de verbinding zorgde met Noord-Holland. In 1932 was ook de Afsluitdijk als verbinding met Friesland een feit (Daan, 1950, p. XXI). Het eiland is dus gedurende lange tijd afgescheiden geweest van het vasteland en hierdoor heeft de taal zich op geheel eigen wijze kunnen ontwikkelen. Sinds de verbinding met het vasteland zijn er echter meer mensen komen wonen en is er meer langdurige interactie geweest met het Standaardnederlands. Dit heeft er voor gezorgd dat het Wierings in een overgangstoestand is (Daan, 1950, p.4); het verliest steeds meer van zijn karakteristieke eigenschappen en gaat langzaam op in het Standaardnederlands.

Een van die karakteristieke eigenschappen vinden we in bepaalde possessieve constructies. Het Wierings gedraagt zich op dit gebied anders dan bijvoorbeeld het Fries en Westfries, ondanks dat het aan deze vormen van het Nederlands verwant is. Het Wierings heeft een *-es* affix dat verschijnt op de bezitter in possessieve constructies. Dit leidt tot de vorm *Teunes eten* waarbij Teun de bezitter van het eten is. De Standaardnederlandse equivalent van deze uitdrukking is *Teuns eten*. Het affix verschijnt ook wanneer de NP weggelaten is; vergelijk het Wieringse *Teunes* met het Standaardnederlandse *Teuns*. De NP kan ook weggelaten worden wanneer de bezitter in een verdubbelingsconstructie voorkomt, zoals in *Teunes siene*, waarbij het *-es* affix nog steeds op de bezitter verschijnt. In de Westfriese dialecten zien we echter in de verdubbelingsconstructie geen affix op de bezitter verschijnen en daarmee is er in het Wierings dus iets bijzonders aan de hand. Er is

nog niet veel data van het Wierings beschikbaar waardoor literatuuronderzoek alleen niet genoeg is om een verklaring te kunnen vinden voor dit verschijnsel. Ik heb twee bronnen over de grammatica van het Wierings kunnen vinden; een boek van Jo Daan uit 1950 en de data verzameld in het DiDDD-project (cf. Van Koppen, Corver & Kranendonk 2013). Het boek van Daan beslaat echter voor een groot deel alleen de cultuur en niet de taal van Wieringen, en wanneer dit wel het geval is (in hoofdstuk IV), ligt de nadruk meer op de fonologie dan op de morfologie. Verder zijn de bevindingen van Daan alleen gebaseerd op persoonlijke observaties en niet op gestructureerd en gericht onderzoek. Het DiDDD-project richtte zich wel specifiek op morfologie, maar deed dit voor meerdere variaties van het Nederlands en voor verschillende morfologische structuren. Hierdoor heeft dit project wel veel data opgeleverd, maar helaas niet zoveel wat betreft het *-es* affix in possessieve constructies in het Wierings. Het huidige onderzoek is er dan ook op gericht om meer specifieke data te verzamelen over het *-es* affix in de possessieve constructie in het Wierings, zodat een beter inzicht verkregen kan worden in deze karakteristieke constructie. Dit wordt bereikt door middel van een schriftelijke enquête ingevuld door sprekers van het Wierings.

Deze scriptie zal in hoofdstuk 1 beginnen met het stap voor stap doorlopen van de verschillende vormen van possessieve constructies. Er zal begonnen worden met de algemene possessieve constructie in 1.1, daarna volgen de verschillende strategieën voor NP-ellipsis in 1.2 en 1.3 en tot slot komt een analyse van de *possessor doubling* constructie in 1.4 aan bod. Hierna zal in 1.5 duidelijk worden wat er precies bijzonder is in het Wierings en volgen de onderzoeksvraag en hypothesen aan de hand waarvan onderzocht wordt hoe de constructie in elkaar zit. In het tweede deel van deze scriptie wordt het onderzoek beschreven dat nodig is om de hypothesen te testen en de onderzoeksvraag te beantwoorden. De methodologie en de vragen van de enquête worden in 2.1 verantwoord en toegelicht. In 2.2 zijn de resultaten van de enquête uitgewerkt en worden de opvallende resultaten besproken. Bij de interpretatie van de resultaten in 2.3 zal besproken worden dat geen van de hypothesen volledig juist is en dat de regel die Daan (1950) heeft opgesteld niet meer van toepassing is. Daarna volgt in 2.4 de theoretische terugkoppeling van deze resultaten. Tot slot komen in de discussie de gevolgen van dit onderzoek aan bod en worden de mogelijkheden voor verder onderzoek besproken.

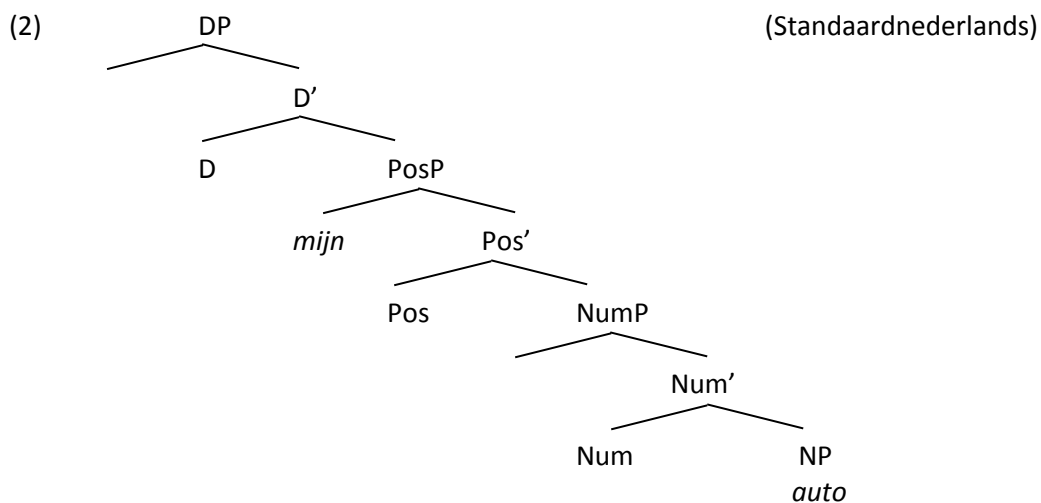
1. Theoretisch kader

1.1 Possessieve constructies

Een possessieve constructie bestaat altijd uit minstens twee onderdelen; de bezitter, ook wel *possessor* genoemd, en het bezit, ofwel *possessee*. Een veelgebruikte possessieve constructie is die van een bezittelijk voornaamwoord met een zelfstandig naamwoord zoals in (1).

(1) Mijn auto.

Hierbij is *mijn* de possessor (degene aan wie de auto toebehoort) en *auto* de possessee (datgene wat aan de possessor toebehoort). De onderliggende boomstructuur van deze constructie is gegeven in (2).¹ Hierbij is net als in Corver & Van Koppen (2010 p. 120) gebruik gemaakt van de Determiner Phrase (DP), Possessive Phrase (PosP), Number Phrase (NumP) en Noun Phrase (NP).



Er zijn ook possessieve constructies waarbij we alleen de possessor zien; de possessee is daarin weggelaten of *geëlideerd*. Dit wordt niet in alle dialecten van het Nederlands op dezelfde manier gedaan zoals Corver & Van Koppen (2010) laten zien, hier weergegeven in (3).²

- | | | |
|--------|-----------------------|-----------------------|
| (3) a. | * <i>(de)</i> mijne | (Standaardnederlands) |
| b. | * <i>(de)</i> mainn | (Wambeek) |
| c. | <i>(de)</i> mien-en | (Winterswijk) |
| d. | * <i>(de)</i> mien-en | (Hindeloopen Fries) |

Corver & Van Koppen (2010) maken een tweedeling in deze dialecten op basis van de strategie die gebruikt wordt om de possessee te elideren. Hieronder zal ik deze twee strategieën nader toelichten en analyseren. Ik heb de hoofdgedachte van Corver & Van Koppen overgenomen en samengevat. De voorbeelden die ik daarbij gebruik, komen eveneens uit hun artikel, tenzij anders vermeld. De dialecten waarbij het bepaald lidwoord verplicht of optioneel aanwezig is, maken gebruik van

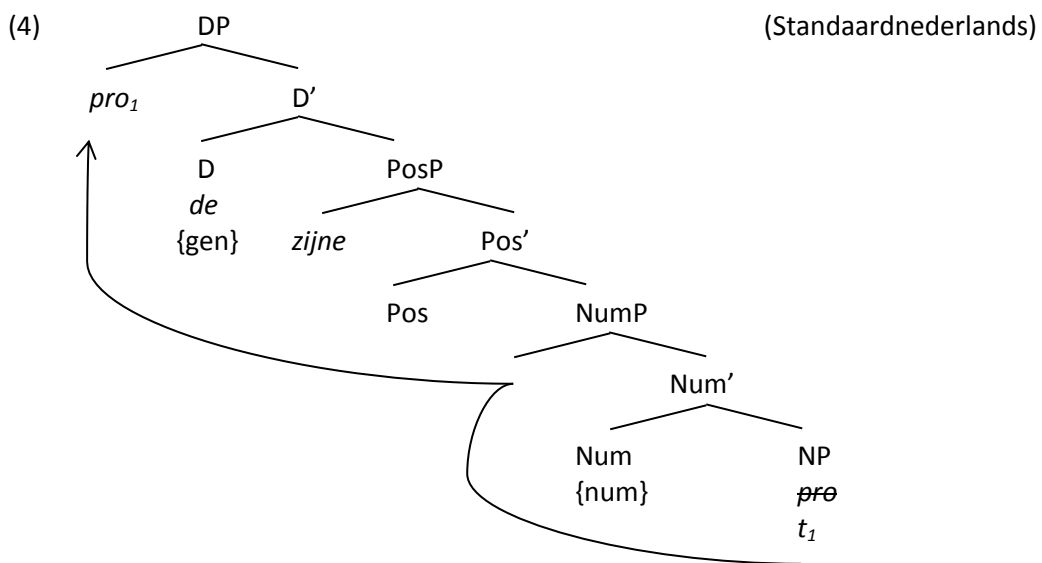
¹ Ik zal net als Corver & Van Koppen (2010) aannemen dat de possessor in SpecPosP wordt gegenereerd en niet uitgaan van de DP-interne predicaat-inversietheorie zoals Den Dikken (1998) die voorstelt.

² Deze vier dialecten worden gebruikt als voorbeeld van een grotere groep dialecten die dezelfde verschijnselen vertonen.

strategie 1 (3a-c). De dialecten waarbij het bepaald lidwoord verplicht ontbreekt, maken gebruik van strategie 2 (3d).

1.2 Methoden van ellipsis: strategie 1

In de dialecten die gebruik maken van strategie 1 (zie (3a-3c)) zien we dat er, verplicht of optioneel, een bepaald lidwoord verschijnt wanneer de possessee geëlideerd wordt. Op de plek van de geëlideerde possessee komt een *pro* te staan. Deze *pro* is nog niet gespecificeerd voor getal en geslacht, maar moet geïdentificeerd en formeel gelicenseerd kunnen worden om de zin grammaticaal correct te laten zijn (Rizzi 1986). De enige manier waarop dit mogelijk is, is door *pro* zijn kenmerken te laten checken door elementen in de boomstructuur die wel gespecificeerd zijn voor getal en geslacht. Het Standaardnederlands (3a) en dialecten als het Wambeeks (3b) lossen dit op door een bepaald lidwoord in te voegen. Aan de hand van de boomstructuur in (4) zien we hoe dit gebeurt.



De NP *auto* wordt geëlideerd en vervangen door *pro*. Deze moet geïdentificeerd en formeel gelicenseerd worden door een of meerdere elementen die wel gespecificeerd zijn voor getal en geslacht. Door te verplaatsen naar SpecNumP gebeurt dit voor getal, omdat *pro* daar in Spec,Head-Agreement is met de getalskenmerken in Num⁰. Door het bepaald lidwoord in te voegen in D, ontstaat er een element dat gespecificeerd is voor geslacht. Nu kan *pro* naar SpecDP verplaatsen waar die formeel gelicenseerd wordt met als gevolg een welgevormde zin.

In het Winterswijks (3c) lossen ze het identificatie- en licenseer-probleem op een andere manier op. Daar is een ander element gespecificeerd voor geslacht, namelijk de possessor. Bezittelijke voornaamwoorden in dit type dialecten worden verbogen in een paradigma dat onderscheid maakt tussen mannelijk, vrouwelijk en onzijdig, zie de voorbeelden in (5).

- | | | | |
|----------------------|----------------------|-------------|---------------------------|
| (5) a. mannelijk ev. | mien- en hood | ‘mijn hoed’ | |
| b. vrouwelijk ev. | mien- e muts | ‘mijn muts’ | |
| c. onzijdig ev. | mien- ∅ hoes | ‘mijn huis’ | (Winterswijk: Deunk 1977) |

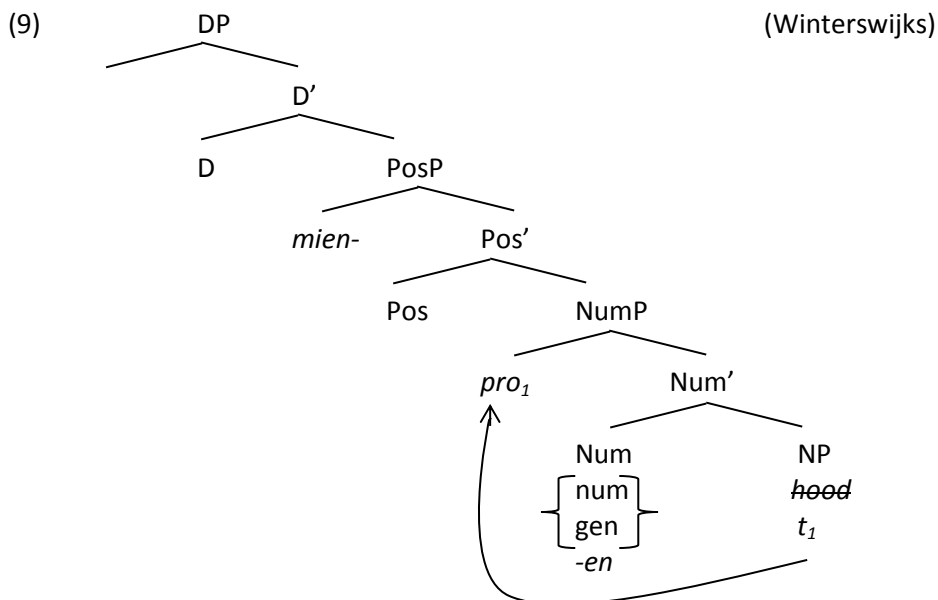
- (6) a. mannelijk ev. **ne(n)** hood 'een hoed'
 b. vrouwelijk ev. **ne** foute 'een fout'
 c. onzijdig ev. **n-∅** hoes 'een huis' (Winterswijk: Deunk 1977)

In (6) zien we bij de onbepaalde lidwoorden hetzelfde paradigma, maar door het lidwoord *een* worden de uitgangen *-e(n)*, *-e* en *-∅* nu voorafgegaan door een *n*. Opvallend is dat we deze overeenkomst in paradigma's ook zien bij de andere typen dialecten die strategie 1 gebruiken. De verbuigingen van het bezittelijk voornaamwoord zijn steeds hetzelfde als die van het onbepaald voornaamwoord. In (7) zien we dit voor het Standaardnederlands³ en in (8) voor het dialect uit Asten.

- (7) a. zijdig ev. mijn-∅ opa een-∅ man
 b. onzijdig ev. mijn-∅ kind een-∅ kindje (Standaardnederlands)

- (8) a. mannelijk ev. min-**nen** opa **nen** opa
 b. vrouwelijk ev. min-∅ tante een-∅ oma
 c. onzijdig ev. min-∅ keind een-∅ keind (Asten)

Deze voorbeelden laten zien dat er een link bestaat tussen het onbepaald lidwoord en het bezittelijk voornaamwoord. Corver & Van Koppen (2010) beargumenteren hierom dat het bezittelijk voornaamwoord uit twee onderdelen bestaat. Het eerste is een voornaamwoordelijk deel, gegenereerd in SpecPosP, dat bezit uitdrukt, en het tweede is een deel inflectie dat gegenereerd wordt in Num^o, de positie waar ook het onbepaald lidwoord gegenereerd wordt. Dit inflectiedeel draagt de specificaties voor geslacht bij zich zoals te zien is in (9).



Omdat de specificaties voor gender zich nu niet meer in D maar in Num^o bevinden, wordt *pro* al geïdentificeerd en formeel gelicenseerd in SpecNumP. Het is dus niet nodig om een extra element met specificaties voor gender toe te voegen (*de* is optioneel aanwezig), en het is dus voor *pro* ook niet nodig om naar SpecDP te verplaatsen.

³ Het Standaardnederlands maakt alleen gebruik van het onderscheid tussen zijdig en onzijdig.

1.3 Methoden van ellipsis: strategie 2

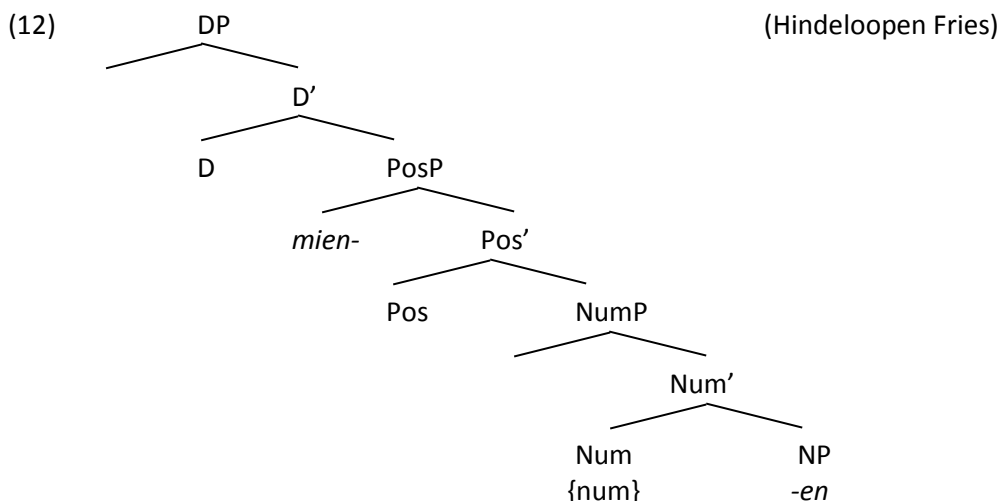
De tweede strategie voor ellipsis komt voor in dialecten als het Hindeloopen Fries en Hippolytushoefs (zie (3d)). Hier zien we geen bepaald lidwoord of inflectie op het bezittelijk voornaamwoord verschijnen, maar er wordt een affix aan de possessor toegevoegd; (*de) *mien-en*.

In (10) en (11) zijn voorbeelden uit het Hindeloopen Fries en het Hippolytushoefs gegeven. Het maakt voor het affix niet uit welk getal en geslacht de possessee heeft. In het Hindeloopen Fries geldt dat het affix bij een enkelvoudige possessor altijd *-en* is, en bij een meervoudige possessor *-s*. In het Hippolytushoefs is het affix altijd een *-e*, behalve bij de vormen *jullie* en *hullie*, waar de *-s* verschijnt.

(10) <u>vorm van de possessee</u>	<u>vorm van de possessor</u>		
a. mannelijk ev.	mien-en	uze-s	
b. vrouwelijk ev.	mien-en	uze-s	
c. onzijdig ev.	mien-en	uze-s	
d. meervoud	mien-en	uze-s	(Hindeloopen Fries)

(11) <u>vorm van de possessee</u>	<u>vorm van de possessor</u>		
a. mannelijk ev.	mien-e	jullie-s	
b. vrouwelijk ev.	mien-e	jullie-s	
c. onzijdig ev.	mien-e	jullie-s	
d. meervoud	mien-e	jullie-s	(Hippolytushoefs)

Corver & Van Koppen (2010) stellen dat dit affix op dezelfde manier werkt als het Engelse *one*, een pro-NP die een volledige NP vervangt, zoals in de Engelse zin *you are a strange one* (Barbiers, 2005). Dit betekent dat er dus eigenlijk geen ellipsis plaatsvindt; NP-ellipsis is het fonologisch niet realiseren van een NP. In het Engels wordt de NP fonologisch gerealiseerd als *one*. In het Hindeloopen Fries wordt de NP fonologisch gerealiseerd in de vorm van het affix. In de boomstructuur ziet dit eruit zoals in (12).

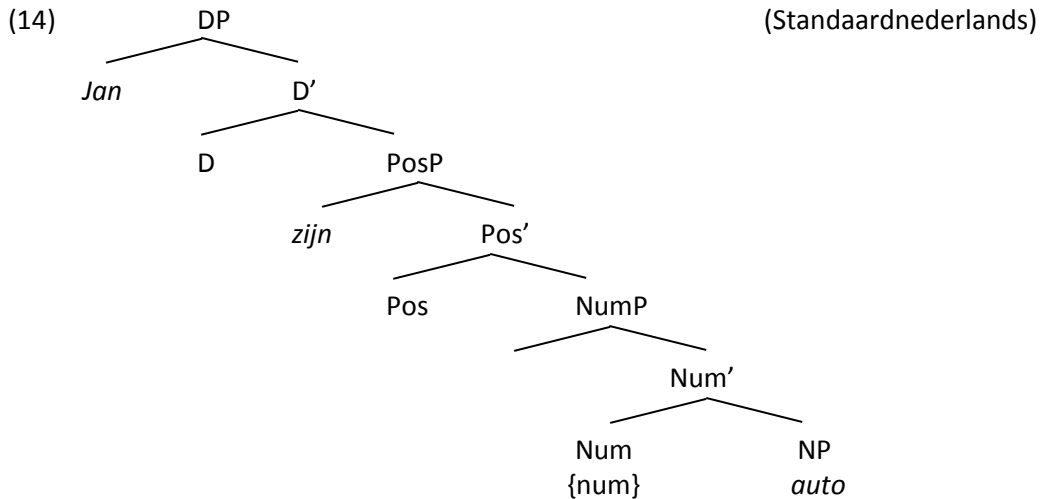


Omdat er nu geen lege categorie is die gelicenceerd moet worden, is er geen inflectie of extra lidwoord nodig.

1.4 Ellipsis en doubling possessors

Tot nu toe hebben we gekeken naar ellipsis bij possessieve constructies die bestonden uit een possessor en een possessee. Er zijn echter ook possessieve constructies die een extra possessor toevoegen: de zogenaamde *doubling possessor constructies*. Een voorbeeld uit het Standaardnederlands en de bijbehorende boomstructuur zijn gegeven in (13) en (14).

(13) Jan zijn auto.



Hierboven hebben we gezien dat de verschillende typen dialecten gebruik maken van drie onderliggende structuren. Bij het Standaardnederlands en het Wambeeks verplaatst *pro* eerst naar Num^o en daarna naar SpecDP. In het Winterswijkse verplaatst *pro* alleen naar Num^o, en in het Hindeloopen Fries en het Hippolytushoefs is er geen *pro* maar een affix (de fonologische realisatie van de NP), dat niet verplaatst. Door deze verschillen in onderliggende structuur treden er ook verschillen op bij ellipsis in de *possessor doubling* constructie.

1.4.1 Ellipsis in de possessor doubling constructie: Standaardnederlands en Wambeeks

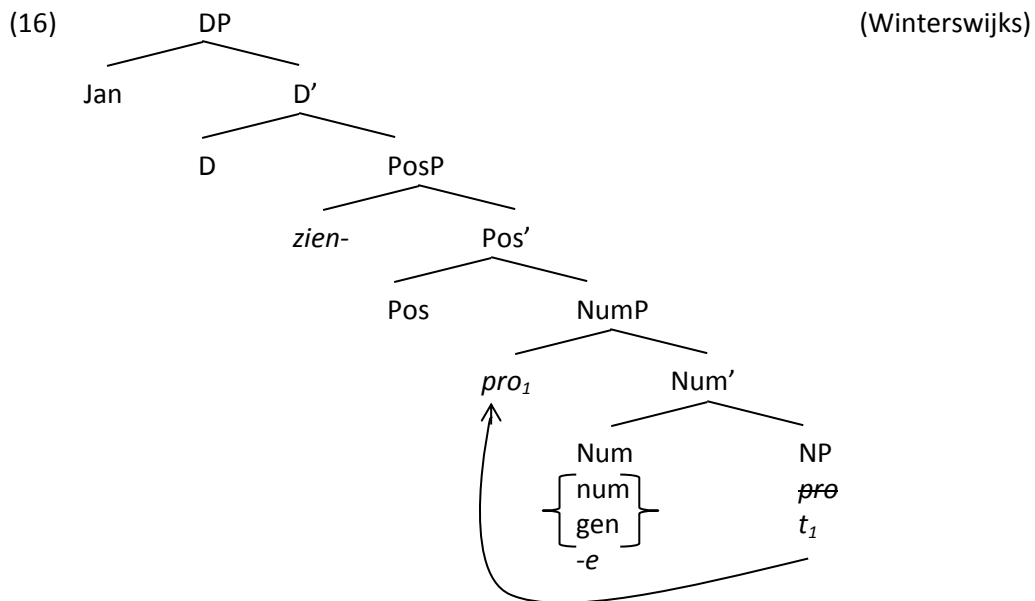
In 1.2 hebben we gezien welke strategie het Standaardnederlands en het Wambeeks toepassen om ellipsis te licenseren. Laten we nu eens kijken wat er gebeurt wanneer we deze strategie toepassen in de *possessor doubling* constructie zoals we die hebben gezien in (14). Eerst passen we de ellipsis toe; we vervangen de NP *auto* door de lege categorie *pro*. Omdat *pro* niet gespecificeerd is voor getal en geslacht, moet deze geïdentificeerd en formeel gelicenseerd worden door een of meerdere elementen die wel deze kenmerken dragen. Daarom verplaatst *pro* eerst naar SpecNumP, waar het de getalskenmerken overneemt van Num^o. Vervolgens moet *pro* nog geslachtskenmerken krijgen. Dit werd mogelijk gemaakt door een bepaald lidwoord in te voegen op de D positie, en *pro* vervolgens te verplaatsen naar SpecDP. Dit levert echter twee problemen op. Ten eerste is de SpecDP positie in de *doubling possessor* constructie al bezet door *Jan* en op elke positie in de structuur kan slechts één element voorkomen. Het tweede probleem is dat het invoegen van een bepaald lidwoord, zoals in (15), een onwelgevoerde zin oplevert.

(15) Over auto's gesproken, ik vind ***Jan de zijne** echt geweldig.
(Standaardnederlands)

Er is dus nergens een positie in de structuur waar *pro* geslachtskenmerken kan krijgen en *pro* kan dus niet voldoende geïdentificeerd en formeel gelicenseerd worden. Daarmee is ellipsis in de *possessor doubling* constructie niet toegestaan in het Standaardnederlands en dialecten als het Wambeeks.

1.4.2 Ellipsis in de *possessor doubling* constructie: Winterswijks

Bij het Winterswijks is NP-ellipsis wel toegestaan in de *possessor doubling* constructie zoals we zien in *Jan ziene* (met de betekenis *dat wat van Jan is*). We kijken nog even naar de boomstructuur van het Winterswijks, hieronder aangepast voor de *possessor doubling* constructie.



Het Winterswijks heeft zowel getals- als geslachtskenmerken in Num⁰. Hierdoor hoeft er geen bepaald lidwoord ingevoegd te worden en hoeft *pro* niet te verplaatsen naar SpecDP. Deze positie is dus nog leeg, en kan zonder problemen ingenomen worden door een lexicale NP zoals *Jan* of een lidwoord. In dialecten als het Winterswijks gaan ellipsis en de *possessor doubling* constructie dan ook prima samen.

1.4.3 Ellipsis in de *possessor doubling* constructie: Hindeloopen Fries en Hippolytushoefs

Ook in dialecten als het Hindeloopen Fries en het Hippolytushoefs ontstaan er geen problemen wanneer het lijkt alsof er ellipsis heeft plaatsgevonden in de *possessor doubling* constructie. Zoals we eerder hebben gezien, is er bij deze dialecten helemaal geen sprake van een *pro* die verplaatst, maar van een affix dat op zijn plek blijft en de NP fonologisch realiseert (schijnbare ellipsis). Er is dus geen competitie voor de eigenaam in SpecDP en uitingen als in (17) en (18) zijn welgevormd.

(17) Jan sienen
'Jan zijn' (Hindeloopen Fries)

(18)⁴ Teunes siene
'Teun zijn' (Hippolytushoefs)

⁴ Dit voorbeeld is afkomstig uit de database van het DiDDD-project. Geraadpleegd via www.meertens.knaw.nl/mimore/search, najaar 2014.

1.4.4 Samenvatting

Tot nu toe hebben we gezien dat het Standaardnederlands en de verschillende dialecten in drie categorieën kunnen worden ingedeeld. Ook hebben we gezien dat we aan de hand van de kenmerken van die categorieën kunnen vaststellen of een dialect NP-elliptisch in de *possessor doubling* constructie toelaat. Een overzicht is te zien in de tabel in (19) hieronder.

(19)

	Standaardnederlands Wambeeks	Winterswijk	Hindeloopen Fries Hippolytushoefs
Type strategie	Strategie 1	Strategie 1	Strategie 2
Inflectie op het bezittelijk voornaamwoord?	Nee	Ja	Nee
Possessor doubling constructie met NP-elliptisch?	Nee	Ja	Ja

Wanneer een dialect gebruikt maakt van strategie 1 en geen inflectie op het bezittelijk voornaamwoord heeft, kan in dit dialect elliptisch niet samengaan met de *possessor doubling* constructie. Wanneer een dialect gebruikt maakt van strategie 1 maar wél inflectie op het bezittelijk voornaamwoord vertoont, kan elliptisch samen voorkomen met de *possessor doubling* constructie. Wanneer een dialect strategie 2 gebruikt, is er sprake van schijnbare elliptisch en kan de *possessor doubling* constructie ook voorkomen.

1.5 Vraagstelling en hypothesen

Dit lijkt een elegante manier om Nederlandse dialecten onder te verdelen op basis van elliptischstrategie en zo te bepalen of (schijnbare) elliptisch kan voorkomen in de *possessor doubling* constructie. Toch is het allemaal niet zo simpel en duidelijk als het lijkt.

1.5.1 Bijzonderheden in het Wierings

In (18) is iets bijzonders aan de hand. We zien hier op de *doubling possessor* nu ook een affix verschijnen. Dat we hier te maken hebben met een affix en niet met een dialectversie van de naam Teun zien we in de voorbeelden in (20).⁵

- (20) a. Teun is niet thuis.
b. Ik kwam Teun teugen. (Hippolytushoefs)

Wanneer de naam Teun op zichzelf voorkomt is er niets opvallends te zien, maar in possessieve constructies verschijnt er een *-es* affix. Dit affix komt voor bij alle possessieve constructies waarbij de *possessor* of *doubling possessor* wordt uitgedrukt door een naam, zoals we zien in (21).⁶

⁵ Voorbeelden uit de database van het DiDDD-project.

⁶ Dit paradigma is door mij samengesteld uit gegevens uit de database van het DiDDD-project.

- (21) a. Teunes sien eten
 b. Teunes siene
 c. Teunes eten
 d. Pienes⁷ (Hippolytushoefs)

In (21a) zien we de volledige possessieve vorm met de doubling possessor *Teunes*, de pronominale possessor *sien* en de possessee *eten*. In (21b) is de possessee geëlideerd en blijft de *doubling possessor* constructie met ellipsis over die we ook in (18) zagen. Het affix *-e* op de pronominale possessor is de lexicalisatie van de NP zodat er geen lidwoord toegevoegd hoeft te worden (ellipsisstrategie 2). In (21c) zien we een constructie die lijkt op de possessieve s-constructie zoals die in het Standaardnederlands voorkomt (22).

- (22) Jans auto. (Standaardnederlands)

In deze constructie hebben we een naam als possessor, waar een *-s* affix achter geplaatst wordt, en een andere lexicale NP als possessee. Het lijkt erop dat in het Hippolytushoefs de spelling aangepast wordt aan de uitspraak, waardoor het normale *-s* affix wordt aangevuld met een schwa geschreven als *e*, zodat (21c) ontstaat. In (21d) zien we echter dezelfde constructie, maar dan met geëlideerde possessee. Hierboven hebben we gezien dat het Wierings gebruik maakt van strategie 2 om ellipsis toe te staan. Dat betekent dat de possessee vervangen wordt door een pro-NP die gelexicaliseerd wordt als affix. Dit affix verschijnt dus ook alleen wanneer de possessee geëlideerd is. Het *-es* affix dat we in (21d) zien zou daarmee de lexicalisatie van de geëlideerde possessee zijn. Maar als het affix alleen mag verschijnen wanneer de possessee geëlideerd is, zou (21c) onwelgevormd moeten zijn. De vraag is nu of we hier met verschillende affixen te maken hebben die er toevallig hetzelfde uitzien, of dat het steeds hetzelfde affix is waarvoor de regels iets ingewikkelder zijn dan we tot nu toe hebben gedacht.

1.5.2 Onderzoeksvraag en hypotheses

Om erachter te komen wat er nu precies met het affix in het Hippolytushoefs – of meer algemeen, in het Wierings – aan de hand is, zal ik in dit onderzoek uitgaan van de volgende onderzoeksvraag:

Wat is de status van het –es affix in possessieve constructies in het Wierings?

Om deze vraag te kunnen beantwoorden heb ik drie hypotheses opgesteld. Aan de hand van deze hypotheses heb ik vervolgens een vragenlijst opgesteld die als doel heeft meer data uit het Wierings te verkrijgen, en waarmee vastgesteld kan worden wat er met het *-es* affix in het Wierings aan de hand is.

⁷ Dat we ook in 21d te maken hebben met een affix en niet met een dialectvorm van de naam Pien is te zien in (i). Ook deze voorbeelden komen uit de database van het DiDDD-project.

- (i) a. Pien is niet thuis.
 b. Ik kwam Pien teugen.

Het voorbeeld in (20d) wordt ook gegeven in Van Koppen, Corver & Kranendonk (2013), waarin het DiDDD-project behandeld wordt.

- (22) Hypothese 1: Het –es affix is de verbasterde variant van de possessieve s-constructie.

Door de andere uitspraak in dit dialect is de spelling van eigennamen in een possessieve s-constructie uitgebreid met een schwa, waardoor het normale –s affix is veranderd in een –es affix. Het verschijnen van het –es affix in plaats van een –s affix is een puur fonologisch verschijnsel.

De voorbeeldzinnen die we tot nu toe hebben gezien, tonen echter al aan dat deze hypothese niet helemaal bevestigd kan worden. Een normale possessieve s-constructie staat in het Standaardnederlands niet ook een pronominale possessor toe naast de eigennaam possessor (vgl. **Jans zijn auto*). Het Wierings staat echter zowel de normale vorm *Teunes eten* als de afwijkende vorm *Teunes sien eten* toe. Ook levert ellipsis in het Standaardnederlands een onwelgevormde constructie op wanneer het gecombineerd wordt met de possessieve s-constructie. In het Wierings is dit wederom wel toegestaan. Dit verschil is geïllustreerd in (23).

- (23) a. *Over auto's gesproken, ik vind Jans echt geweldig. (Standaardnederlands)
b. Over auto's gesproken, ik vind Pienes echt geweldig. (Wierings)

We moeten dus op zoek naar een andere verklaring: het –es affix is hoogstwaarschijnlijk niet de verbasterde variant van de possessieve s-constructie. Een andere mogelijke verklaring wordt gegeven in (24)

- (24) Hypothese 2: Het –es affix is een pro-NP affix.

Het –es affix is niets anders dan een vormelijke variant van het pro-NP affix: het vervangt een geëlideerde NP en wordt aan een ander element vastgeplakt.

Ook hier kunnen we al aan de hand van eerdere voorbeeldzinnen aantonen dat deze hypothese niet volledig is. Als het affix een NP vervangt, hoe kan het dan voorkomen wanneer de NP niet geëlideerd is zoals in (20a) en (20c)? En in (20b) verschijnt er ook een affix op de pronominale possessor. Dit zou betekenen dat de geëlideerde NP door twee affixen vervangen is. Ook bij deze hypothese komen we met de huidige voorbeeldzinnen niet veel verder. In (25) is een derde hypothese over de status van het –es affix in het Wierings gegeven.

- (25) Hypothese 3: Het –es affix is een genitief affix.

Het –es affix verschijnt altijd op eigennamen wanneer deze de functie van possessor vervullen in een possessieve constructie. Het affix is een soort naamvalsuitgang die aangeeft dat er sprake is van een genitief (i.e. een possessieve constructie).

Tot nu toe zijn we het –es affix alleen nog tegengekomen bij possessieve constructies. Daar verschijnt het stelselmatig als affix op de eigennaam die in de possessieve constructie de rol van possessor vervult. Wanneer de eigennaam de rol van subject of object vervult, zoals in de voorbeeldzinnen in (20), verschijnt er geen affix. Deze hypothese sluit aan bij wat Daan (1950) over het Wierings zegt:

“Van de oude buigingsvormen wordt slechts die van de genitief nog gebruikt achter eigennamen en achter substantieven die de functie hebben van een eigennaam als *meester, dominee*. De uitgang is als regel –es, alleen de twee-

en meerlettergrepige namen hebben soms –s, b.v. *Jacoppes stoel*, *Evertes toog* (slede), *Lontes hūūs*, *Jan Brules hūūs*, *Baizes hūūs*, *Pietes vader*, *Klazes vader*, *Kaleveltes winkel*, *Poeles winkel*, *Nannes moeder*, *Jannes moeder*, *Hellemannes boerderij*, *Jan Kleines koe*, maar *Korens bakkerij* (van Koorn), *Simons hekje*."

(Daan, 1950, p.195)

Helaas geeft Daan geen verdere uitleg over hoe deze regel in elkaar zit, en waarom bij de tweelettergrepige naam *Evert* wel het –es affix gebruikt wordt, maar bij *Simon* niet. Ook staan de oorspronkelijke namen er niet bij, waardoor het soms onduidelijk is of de naam is aangepast om het affix te kunnen gebruiken. Bij het voorbeeld *Klazes vader* ga ik er vanuit dat het gaat om de vader van Klaas, en niet om de vader van Klaze, maar wat de oorspronkelijke namen zijn van de vormen *Lontes* en *Baizes* is voor mij een raadsel. Verder lijken er geen namen tussen te staan die eindigen op een klinker, maar het lijkt me sterk dat deze namen in het Wierings niet voorkomen. Het is dus onduidelijk hoe het affix bij deze namen toegepast wordt.

Het enige probleem met hypothese 3 vinden we in (21d) hieronder herhaald als (26).

(26) Pienes

(Wierings)

Hier verschijnt wel het –es affix, wat klopt met wat hypothese 3 stelt, maar het probleem zit hem in de afwezigheid van het pro-NP affix. Omdat de NP hier geëlideerd is, zou er een pro-NP affix moeten verschijnen op de possessor. Maar het pro-NP affix –e van het Wierings is hier niet te zien. Het zou kunnen dat het –es affix er voor zorgt dat het pro-NP affix niet meer nodig is, of dat het de aanwezigheid van het pro-NP affix verhult.

Op basis van de data die we tot nu toe gezien hebben, is er dus geen duidelijke conclusie mogelijk over de precieze distributie en functie van het –es affix in het Wierings. Meer data zijn nodig om bovenstaande hypothesen verder te kunnen testen. Aan de hand van deze hypothesen heb ik een enquête opgesteld om meer data te verzamelen zodat we beter zicht kunnen krijgen op het –es affix in het Wierings.

2. Onderzoek

2.1 Methodologie

Voor het bepalen van het soort vragen voor mijn vragenlijst heb ik gekeken naar de methodologie die bij het SAND-project⁸ is toegepast, zoals beschreven wordt door Cornips & Jongenburger (2001), en naar het onderzoek van Cornips & Poletto (2005) over schriftelijke en mondelinge vragenlijsten. Wat betreft respondenten werd in het SAND-project, om een zo hoog mogelijke sociale homogeniteit te bereiken, rekening gehouden met de volgende zes variabelen:

- alle respondenten zijn moedertaalsprekers van het dialect;
- zowel de respondent als zijn/haar beide ouders zijn opgegroeid in dezelfde gemeenschap en woonden daar tot volwassenheid;
- de respondenten zijn niet langer dan zeven jaar uit hun gemeenschap weg geweest;
- de respondenten spreken hun dialect in meerdere verschillende functionele situaties;
- de respondenten zijn midden- tot laagopgeleide werknemers;
- de respondenten zijn tussen de vijfenvijftig en zeventig jaar oud.

Dit zijn echter strenge variabelen die vragen om veel achtergrondinformatie over de respondenten. Ik beschik niet over de middelen om met deze variabelen veel respondenten te vinden, dus heb ik me beperkt tot het stellen van wat algemene vragen aan het begin van de enquête. Hierbij heb ik gekozen voor leeftijd, geboorteplaats, het aantal jaar dat de respondent woonachtig is op Wieringen en een inschatting door de respondent wat betreft de mate van beheersing van het Wierings. Op deze manier krijg ik toch een beeld van de achtergrond van de respondent en hoe lang deze al Wierings spreekt.

De rest van de vragenlijst bestaat uit drie onderdelen; onderdeel A bestaat uit zes vertaalvragen, onderdeel B bestaat uit één welgevormdheidsoordeeltaak en zes lege-plektaken, en onderdeel C bestaat uit zestien welgevormdheidsoordeeltaken met zes optionele invulvragen. De vragen zijn zoveel mogelijk per soort geordend omdat Cornips & Jongenburger (2001) hebben aangetoond dat respondenten het fijn vinden om blokken van dezelfde taak in één keer te doen. Uit hun onderzoek is ook gebleken dat de lege-plektaak en de welgevormdheidsoordeeltaak de beste vraagmethodes zijn voor een geschreven enquête die de syntaxis van een dialect wil onderzoeken. In de lege-plektaak krijgt de respondent een zin voor zich waarin een lege plek zit. De respondent moet dan op de lege plek het ontbrekende woord in zijn dialect invullen. Bij de welgevormdheidsoordeeltaak moet de respondent aangeven of de constructie in de vraag welgevormd is volgens de grammatica van het dialect. Cornips & Jongenburger geven aan dat het hierbij belangrijk is dat er indirect naar het oordeel gevraagd wordt. Op deze manier wordt het waarde-oordeel over het dialect vermeden. Wanneer er gevraagd wordt of een constructie grammaticaal is, kunnen misleidende antwoorden gegeven worden; de dialectvorm wordt dan gezien

⁸ SAND staat voor Syntactische Atlas van de Nederlandse Dialecten. In dit project werd de geografische distributie van syntactische variatie in dialecten van het Nederlands onderzocht en in kaart gebracht. Er zijn 368 ingevulde schriftelijke vragenlijsten ontvangen als voorbereiding op de mondelinge vragenlijsten. Aan de hand van deze schriftelijke vragenlijsten werd bepaald welke gebieden interessant waren voor verder onderzoek, en kon onderzocht worden welk soort vragen en welke constructies effectief zijn op het gebied van syntaxis. Op 250 locaties in Nederland en België zijn vervolgens mondelinge vragenlijsten afgenomen waarna de syntactische microvariatie in kaart gebracht werd.

als minderwaardig en om die reden als ongrammaticaal beoordeeld (Labov, 1996; Labov, 1972; beide aangehaald in Cornips & Jongenburger, 2001). De welgevormdheidsoordeelvragen kunnen dus beter gesteld worden in de vorm: “Komt deze constructie in uw dialect voor?”. Dit is toegepast bij de welgevormdheidsoordeeltaken in Onderdeel C. Deze taak kan ook gecombineerd worden met een vijf- of zevenpuntsschaal om aan te geven hoe gebruikelijk deze constructie in het dialect is. Ik heb ervoor gekozen om dit niet toe te passen, omdat dit oordeel door semantische eigenschappen beïnvloed kan worden en een respondent het vaak moeilijk vindt om deze vraag te beantwoorden (Cornips & Poletto, 2005).

Ook de vertaaltaak is een goede methode, hoewel dit afhangt van de regio waarin het dialect voorkomt. Wanneer de syntactische vorm van het dialect te veel lijkt op het Standaardnederlands, zoals in de Randstad, zijn respondenten minder geneigd om de constructie te vertalen. Ze nemen dan de standaardconstructie over en vertalen alleen de woorden. Cornips & Jongenburger (2001) noemen dit het *repetition effect*. Op deze manier krijg je dus niet de syntactische vorm van het dialect, maar alleen de andere woordvormen. Dit komt onder andere doordat dialectsprekers vaak niet gewend zijn om in hun dialect te schrijven. Ze zijn dan meer bezig met de juiste spelling van de woorden en het vertalen van lexicale elementen van het dialect die in de standaardtaal niet voorkomen (Cornips & Poletto, 2005, p. 953). Een manier om erachter te komen of de respondent dit gedaan heeft, is om de respondent de vertalingen in andere zinsconstructies om te laten zetten, bijvoorbeeld van een vraagzin naar een declaratieve zin. Dit heb ik toegepast bij de vertaalvragen in Onderdeel A. Op deze manier moeten de respondenten zelf de constructie bedenken en kunnen ze hem niet zomaar overnemen.

2.1.1 Materiaal

De enquête bestaat uit vijf delen; een instructietekst, een algemene vragenlijst en de drie onderdelen A, B en C waarin de hypotheses onderzocht worden. In bijlage 2 is de volledige enquête te vinden.

In de drie onderdelen wordt steeds naar de vormen van zes namen gevraagd. Deze namen zijn uitgekozen op hun eindklanken, omdat het affix daar gevoelig voor zou kunnen zijn. In het DiDDD-project is alleen gebruik gemaakt van de namen *Teun* en *Pien*. Deze eindigen beide op een ‘n’, waardoor het misschien makkelijker is om het *-es* affix daarachter te zetten. Om te kijken of er verschil is in het gebruik van het affix bij andere eindklanken, is dus gekozen voor verschillende opties; de medeklinker *s* (bij de namen *Frans* en *Els*), een andere medeklinker (bij de namen *Jan* en *Fleur*) en een klinker (bij de namen *Nico* en *Laura*). Voor elk van deze drie vormen wordt een mannelijke en een vrouwelijke naam gebruikt om te kijken of er verschil is in gebruik van het affix tussen een mannelijke of een vrouwelijke possessor.

Instructietekst

Voor het onderzoek naar dialecten is het belangrijk dat we een zo goed mogelijk beeld krijgen van het gesproken dialect. Dit vraagt om een duidelijke instructie bij het invullen van de enquête. Om te zorgen dat de respondenten weten wat er van ze verwacht wordt, is er een instructietekst aan de enquête toegevoegd. De volledige instructietekst is te vinden in bijlage 1.

Bij het opstellen van deze instructielijst is het van belang dat drie punten duidelijk worden. Het eerste punt is dat de respondenten de antwoorden moeten opschrijven zoals ze in het dialect klinken. Omdat het om een schriftelijke enquête gaat, is het belangrijk dat de respondenten goed nadenken over hoe een woord klinkt in het dialect en zich niet laten leiden door de spelling van het woord in het Standaardnederlands. Verder is het belangrijk dat respondenten de zinnen en

constructies beoordelen op syntaxis en niet op de gekozen woorden als het gaat om welgevormdheidsoordeeltaken. Door hier aandacht aan te besteden in de instructietekst zullen de respondenten de taak beter uitvoeren. Tot slot is het niet de bedoeling dat de respondent een reeks op elkaar lijkende vragen zomaar hetzelfde beantwoordt. Daarom wordt duidelijk gemaakt dat de zinnen wel degelijk van elkaar verschillen en dat het belangrijk is dat er bij elke vraag opnieuw nagedacht wordt.

Algemene vragenlijst

In de algemene vragenlijst wordt gevraagd naar de leeftijd van de respondent om te kijken of de respondenten tussen de vijfenvijftig en zeventig jaar zijn, zoals bij het SAND-project. Ook wordt er gevraagd naar de geboorteplaats van de respondent en hoe lang deze al op Wieringen woont. Tot slot wordt de respondent gevraagd een inschatting te maken van zijn/haar beheersing van het Wierings, door middel van een zevenpuntsschaal lopend van 'helemaal niet' tot 'vloeiend'.

Onderdeel A

Onderdeel A sluit aan bij hypothese 1 (het *-es* affix is een variant van de possessieve *s*-constructie) en hypothese 2 (het *-es* affix is een pro-NP affix). De respondent wordt gevraagd de zin te vertalen en daarbij de juiste vorm van de persoonsnaam te gebruiken zoals in het voorbeeld hieronder.

Is dit Franks auto? Vertaald antwoord: Ja dit is Franks auto.

Bij deze constructie gaat het dus om de vorm van de possessor, in dit geval *Frank*, in combinatie met de niet geëlideerde NP. Wanneer hypothese 1 juist is, zal het *-es* affix bij alle namen verschijnen. Wanneer dit niet gebeurt, is de kans groot dat het *-es* affix dat bij sommige namen verschijnt een fonologisch verschijnsel is, zoals gesteld wordt door hypothese 1. Als het *-es* affix bij één of meerdere namen verschijnt, toont dit aan dat hypothese 2 niet juist kan zijn. Het *-es* affix zou volgens hypothese 2 alleen mogen voorkomen wanneer de NP geëlideerd is en dat is in onderdeel A nergens het geval.

Onderdeel B

Onderdeel B bestaat uit twee onderdelen. Als eerste wordt de respondent gevraagd of zin 1 voorkomt in het dialect, zoals in het voorbeeld hieronder.

1. (Pien) Over auto's gesproken, ik vind Pienes echt geweldig!

Komt voor: ja nee

Dit is de vraag waarmee de oorspronkelijke data gecontroleerd worden en tegelijkertijd het voorbeeld voor de rest van de vragen. Ik verwacht hier van alle respondenten een positieve reactie, omdat dit de zin is waar de problematische vorm *Pienes* voorkomt zoals ik die overgenomen heb uit het DiDDD-project. Wanneer een respondent hier een negatief oordeel invult, is er iets mis met de oorspronkelijke data, met mijn vraagstelling of spreekt de respondent niet genoeg Wierings.

In het tweede deel wordt de respondent steeds gevraagd de juiste vorm van de persoonsnaam in te vullen op de lege plek, zoals in het voorbeeld hieronder.

(naam) Over auto's gesproken, ik vind _____ echt geweldig!

Hiermee wordt hypothese 3 op de proef gesteld. Hypothese 3 stelt dat het *-es* affix op alle eigennamen die possessor zijn in een possessieve constructie een *-es* affix krijgen. Als hypothese 3 juist is, zal er dus bij alle persoonsnamen een *-es* affix verschijnen. Hypothese 3 wordt niet bevestigd wanneer er op één of meerdere persoonsnamen geen *-es* affix verschijnt.

Onderdeel C

Onderdeel C sluit ook aan bij hypothese 3. Hieronder is als voorbeeld de eerste vraag uit dit onderdeel gegeven.

Betekenis: Deze fiets is het eigendom van Nico.

1.a Nico fiets komt voor: Ja Nee

1.b Nico's fiets komt voor: Ja Nee

1.c Nico'es fiets komt voor: Ja Nee

1.d Andere voorkomende vormen: _____

Ik verwacht dat bij onderdeel C alle vormen die het *-es* affix bevatten⁹ met 'ja' beantwoord worden. Wanneer dit niet het geval is, wordt hypothese 3 niet bevestigd. Met deze vraag kan ik ook zien of respondenten consequent zijn in het gebruik van het *-es* affix, door de antwoorden in Onderdeel C te vergelijken met die in Onderdeel A. Ik verwacht dat alle vormen van de namen die in Onderdeel A door een respondent gegeven worden, door dezelfde respondent ook bij Onderdeel C worden ingevuld; ofwel als één van de gegeven opties, ofwel als antwoord bij de vraag naar de overige vormen.

2.1.2 Respondenten

Vanwege mijn aanname dat het vooral de oudere mensen zijn die het dialect beheersen, ben ik, om in contact te komen met sprekers van het Wierings, begonnen met zoeken naar verzorgingshuizen in Hippolytushoef, vroeger de hoofdplaats van Wieringen. Een medewerkster van de woonzorggroep Samen vertelde me echter dat ze niet dacht dat de bewoners me konden helpen, onder andere omdat ze digitaal niet zo bekwaam zijn. Ze verwees me daarom door naar de Historische Vereniging Wieringen. De voorzitter was erg enthousiast en vertelde me dat de vereniging wel een paar leden heeft die het Wierings nog beheersen. Na intensief mailcontact moest een van de bestuursleden me helaas mededelen dat de personen die ze in gedachten had wegens omstandigheden niet in staat waren om de vragenlijst in te vullen. Uiteindelijk kreeg ik slechts één ingevulde vragenlijst retour. Ondertussen was er al heel wat tijd verstreken en heb ik besloten om naar Wieringen te gaan om persoonlijk mensen aan te spreken. De andere vier vragenlijsten zijn daarom ingevuld door mensen op straat in Hippolytushoef en Den Oever, die aangaven het Wierings te beheersen. De leeftijden van de respondenten varieerden van 45 tot 71, met een gemiddelde van 62,6. Alle respondenten zijn op Wieringen geboren en wonen er al hun hele leven.¹⁰ De respondenten beoordeelden hun eigen beheersing van het Wierings op een zevenpuntsschaal lopend van 'helemaal niet' tot 'vloeiend' met een score van 6 of 7. Het Wierings wordt volgens de respondenten daarmee vloeiend beheerst.

⁹ Te weten: 1c, 2b, 3c, 4c, 5b en 6c.

¹⁰ Dit is niet af te lezen uit de vragenlijst, maar alle respondenten vertelden dit toen ze de enquête invulden.

2.2 Resultaten

Ik zal de resultaten van de drie onderdelen ieder onder een apart kopje bespreken. Een overzicht van de antwoorden van de respondenten is te vinden in de tabellen in bijlage 3.¹¹

Onderdeel A

In tabel 1 staan alle antwoorden van de respondenten bij Onderdeel A. Opvallend is dat we hier slechts drie keer, alleen bij de namen *Jan* en *Els*, het *-es* affix zien verschijnen, en dat dit bij drie verschillende respondenten gebeurt. Respondent 1 accepteerde de naam *Fleur* niet in het Wierings en heeft deze vervangen door *Maartje*. Omdat deze naam op een *e* eindigt, kunnen we hier niet zien of het *-es* affix is gebruikt of dat er alleen sprake is van de possessieve *s*. Verder zijn alle namen ingevuld in de vorm zoals die in deze zinnen overeenkomt met het Standaardnederlands.

Tabel 1. Antwoorden Onderdeel A per respondent

De vorm Maartjes wijkt hier af van de rest omdat respondent 1 de naam Fleur niet accepteerde in het Wierings.

Onderdeel A	Vraag 1	Vraag 2	Vraag 3	Vraag 4	Vraag 5	Vraag 6
Respondent 1	Els	Nico's	Maartjes	Janes	Frans	Laura's
Respondent 2	Els	Nico's	Fleurs	Jans	Frans	Laura's
Respondent 3	Els	Nico's	Fleurs	Jans	Frans	Laura's
Respondent 4	Elses	Nico's	Fleurs	Jans	Frans	Laura's
Respondent 5	Elses	Nico's	Fleurs	Jans	Frans	Laura's

Onderdeel B

In tabel 2 zien we de antwoorden voor onderdeel B. Bij vraag 1 heeft alleen respondent 4 met 'ja' geantwoord. Bij de rest van de vragen zien we dat respondent 4, die de oorspronkelijke zin wel goedkeurde, slechts bij de helft van de namen het *-es* affix gebruikt; bij de namen die eindigen op een *s* (*Els* en *Frans*) en bij de naam *Jan*. Respondent 5 heeft alleen bij de naam *Els* het affix toegepast, ondanks dat ze de oorspronkelijke zin heeft afgekeurd. Het gebruik van het affix is voor respondent 5 wel consistent met vraag 1 in Onderdeel A; daar gebruikte respondent 5 ook de vorm *Elses*.

Tabel 2. Antwoorden Onderdeel B per respondent

De vorm Maartjes wijkt hier af van de rest omdat respondent 1 de naam Fleur niet accepteerde in het Wierings.

Onderdeel B	Vraag 1	Vraag 2	Vraag 3	Vraag 4	Vraag 5	Vraag 6	Vraag 7
Respondent 1	nee	Laura's	Maartjes	Els	Jans	Frans	Nico's
Respondent 2	nee	Laura's	Fleurs	Els	Jans	Frans	Nico's
Respondent 3	nee	Laura's	Fleurs	Els	Jans	Frans	Nico's
Respondent 4	ja	Laura's	Fleurs	Elses	Jannes	Franses	Nico's
Respondent 5	nee	Laura's	Fleurs	Elses	Jans	Frans	Nico's

¹¹ Ik heb de antwoorden van de vier geschreven vragenlijsten overgenomen zodat deze digitaal beschikbaar zijn.

Onderdeel C

Voor de overzichtelijkheid van de tabel is onderdeel C onderverdeeld in twee helften. De antwoorden van de eerste helft, vraag 1, 2 en 3, (respectievelijk voor de namen *Nico*, *Frans* en *Jan*) staan in tabel 3.1. We zien hier dat alle respondenten het eens waren over de vormen in vraag 1 bij de naam *Nico*. Alleen de vorm zoals we die ook in het Standaardnederlands zien, *Nico's* in 1.b, wordt geaccepteerd. De vormen zonder affix (1.a) en met *-es* affix (1.c) worden door iedereen afgewezen.

Ook over de naam *Jan* is bij 3.a geen twijfel; zonder affix komt deze vorm niet voor. Bij 3.c zien we dat respondent 4 en 5 de vorm *Jannes* wel accepteren. Voor respondent 4 komt dit overeen met zijn eerdere antwoord voor de naam *Jan*, in Onderdeel B: vraag 5. Bij respondent 5 is dit oordeel opvallend, omdat zij nog niet eerder deze vorm van *Jan* als antwoord heeft gegeven. Bij 3.b geeft respondent 1 een merkwaardig antwoord. Alle vormen van *Jan* worden afgekeurd, zelfs de Standaardnederlandse vorm *Jans*. De respondent heeft echter bij 3.d (andere voorkomende vormen) *Het is Jans zien boek* ingevuld. Hierbij wijkt de respondent af van de gevraagde vorm door de pronominale possessor *zien* te gebruiken, maar daarnaast zien we wel de vorm *Jans* verschijnen, ondanks dat die in 3.b is afgekeurd.

In 2.a wijst respondent 1 ook de vorm af die in het Standaardnederlands correct is, terwijl de andere respondenten deze vorm wel goedkeuren. In 2.b zien we dat wederom respondenten 4 en 5 de vorm met *-es* affix accepteren. Voor respondent 4 is dit weer in overeenstemming met het antwoord op vraag 6 in Onderdeel B, en voor respondent 5 is dit weer een vorm die ze nog niet eerder heeft gebruikt.

Tabel 3.1 Antwoorden eerste helft Onderdeel C per respondent

De respondenten gaven antwoorden op de vraag: "Komt deze vorm voor in het Wierings?"

Onderdeel C	1.a Nico	1.b Nico's	1.c Nico'es	2.a Frans	2.b Franses	3.a Jan	3.b Jans	3.c Jannes
Respondent 1	Nee	Ja	Nee	Nee	Nee	Nee	Nee	Nee
Respondent 2	Nee	Ja	Nee	Ja	Nee	Nee	Ja	Nee
Respondent 3	Nee	Ja	Nee	Ja	Nee	Nee	Ja	Nee
Respondent 4	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	Nee	Ja	Ja
Respondent 5	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	Nee	Ja	Ja

Tabel 3.2 Antwoorden tweede helft Onderdeel C per respondent

De respondenten gaven antwoorden op de vraag: "Komt deze vorm voor in het Wierings?"

Onderdeel C	4.a Laura	4.b Laura's	4.c Laura'es	5.a Els	5.b Elses	6.a Fleur	6.b Fleurs	6.c Fleures
Respondent 1	Nee	Nee	Nee	Nee	Nee	Nee	Ja	Nee
Respondent 2	Nee	Ja	Nee	Ja	Nee	Nee	Ja	Nee
Respondent 3	Nee	Ja	Nee	Ja	Nee	Nee	Ja	Nee
Respondent 4	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	Nee	Ja	Ja
Respondent 5	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	Nee	Ja	Nee

In Tabel 3.2 zien we de antwoorden op de vragen 4, 5 en 6 (respectievelijk voor de namen *Laura*, *Els* en *Fleur*). Deze tabel is bijna hetzelfde als tabel 3.1, dus worden alleen de afwijkende antwoorden hier behandeld, te weten 4.b, 6.b en 6.c.

De vorm *Laura's* in 4.b werd door vier respondenten geaccepteerd. Alleen respondent 1 vulde hier 'Nee' in. Net als bij vraag 3 werd hier gebruik gemaakt van de pronominale possessor om de gevraagde constructie te omzeilen: *Het is Laura hur kat* werd ingevuld bij 4.d voor de andere voorkomende vormen.

Ook bij 6.b geeft respondent 1 het afwijkende antwoord ten opzichte van de mannelijke vorm in 3.b. In tegenstelling tot *Jans* wordt *Fleurs* wel goedgekeurd. Bij 6.c geeft respondent 5 een ander antwoord dan bij de corresponderende mannelijke vorm in 3.c. *Jannes* werd geaccepteerd, maar *Fleures* wordt afgekeurd, wat voor de naam *Fleur* wel in overeenstemming is met de eerdere antwoorden van respondent 5. Tot slot is het opvallend dat respondent 4 hier de vorm *Fleures* accepteert. Bij 2.b, 3.c en 5.b was het goedkeuren van de vorm met *-es* affix steeds in overeenstemming met het antwoord gegeven voor deze naam in Onderdeel B. Voor de naam *Fleur* heeft respondent 4 in Onderdeel B echter de vorm *Fleurs* gegeven, net als in Onderdeel A.

2.3 Interpretatie van de resultaten

Onderdeel A

Hypothese 1 stelt dat het *-es* affix de verbasterde variant van de possessieve *s*-constructie is. Volgens deze hypothese zouden we in Onderdeel A verwachten dat op alle namen het *-es* affix verschijnt, want er is sprake van een normale possessieve *s*-constructie. De resultaten geven echter aan dat dit niet het geval is. Slechts in drie van de negenentwintig antwoorden is te zien dat het *-es* affix gebruikt is.¹² Hypothese 1 moet dus verworpen worden. Tegelijkertijd tonen deze drie antwoorden aan dat hypothese 2 ook verworpen moet worden. Deze hypothese stelt immers dat het *-es* affix alleen mag voorkomen wanneer de NP geëlideerd is, en dat is in Onderdeel A nergens het geval.

Onderdeel B

In Onderdeel B was de verwachting voor vraag 1 dat iedereen de vorm *Pienes* zou accepteren. In tabel 2 is echter te zien dat slechts 1 respondent hier 'ja' heeft geantwoord. In 2.1.1. onder het kopje Onderdeel B stelde ik dat er, wanneer de respondenten deze constructie afwezen, iets mis was met de oorspronkelijke data, met mijn vraagstelling of dat de respondent het Wierings niet genoeg beheerst. Er is echter nog een andere verklaring mogelijk; de respondent beheerst een overgangsvariant van het Wierings. Ik zal hier in de discussie uitgebreider op ingaan.

Het tweede deel van Onderdeel B sluit aan bij hypothese 3, het *-es* affix is een genitief affix, met de verwachting dat bij alle namen het *-es* affix verschijnt. In tabel 2 is opnieuw te zien dat de antwoorden niet aansluiten bij de verwachting. Slechts vier van de negenentwintig antwoorden hebben een *-es* affix.¹³ Hiermee kan hypothese 3 ook verworpen worden.

Onderdeel C

Onderdeel C werd ook gebruikt om hypothese 3 te testen. We hebben bij Onderdeel B al gezien dat hypothese 3 daar verworpen kon worden, en ook hier bevestigen de antwoorden de ongeldigheid van deze hypothese. Van de zes vormen met *-es* affix worden 1.c en 4.c door iedereen afgekeurd. Dit betreft de namen die eindigen op een klinker (respectievelijk *Nico* en *Laura*). Bij de namen die

¹² Zoals bij de resultaten van Onderdeel A al besproken is, kunnen we bij de vorm *Maartjes* niet vaststellen of hier sprake is van de *-es* affix of de normale possessieve *s*. Om deze reden laat ik dit antwoord buiten beschouwing.

¹³ Ook nu laat ik de vorm *Maartjes* buiten beschouwing, om dezelfde reden als hierboven.

eindigen op een *s* in 2.b en 5.b keuren drie respondenten de vorm af, en wordt hij door twee respondenten geaccepteerd. Dit geldt ook voor de vorm *Jannes* in 3.c, en in 6.c wordt de vorm *Fleures* slechts door één respondent geaccepteerd. Van alle antwoorden is dus slechts 23,3% bevestigend voor het *-es* affix en daarmee is hypothese 3 verworpen.

2.4 Theoretische terugkoppeling

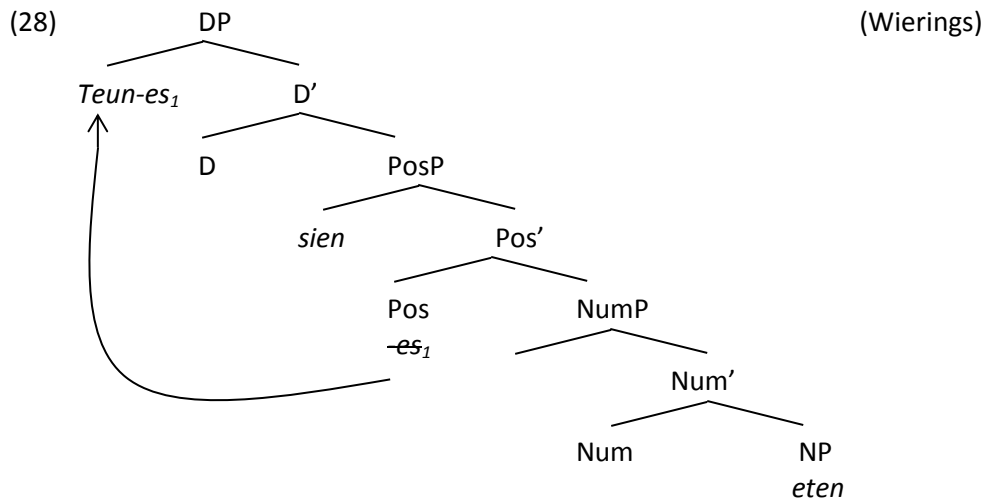
Uit de hierboven besproken resultaten kan worden afgeleid dat geen van de hypotheses stand houdt. Het is wel zo dat in sommige gevallen het *-es* affix verschijnt, zowel bij een gelexicaliseerde als bij een geëlideerde NP. Het zou dus heel goed zo kunnen zijn dat de genitiefvorm zoals Daan (1950) die stelt vroeger wel in gebruik was. In de huidige resultaten is echter te zien dat de vorm tegenwoordig niet meer consequent wordt toegepast. De inconsistentie in de antwoorden laat duidelijk zien dat de status van het *-es* affix sterk is afgenomen, maar laat ook zien dat de vorm wel mogelijk is. Hieronder zal ik laten zien op welke manier NP-ellipsis in een *possessor doubling* constructie kan voorkomen in het Wierings.

In (21) hebben we gezien dat er voor het Wierings vier verschillende possessieve constructies mogelijk zijn, hieronder herhaald als (27).

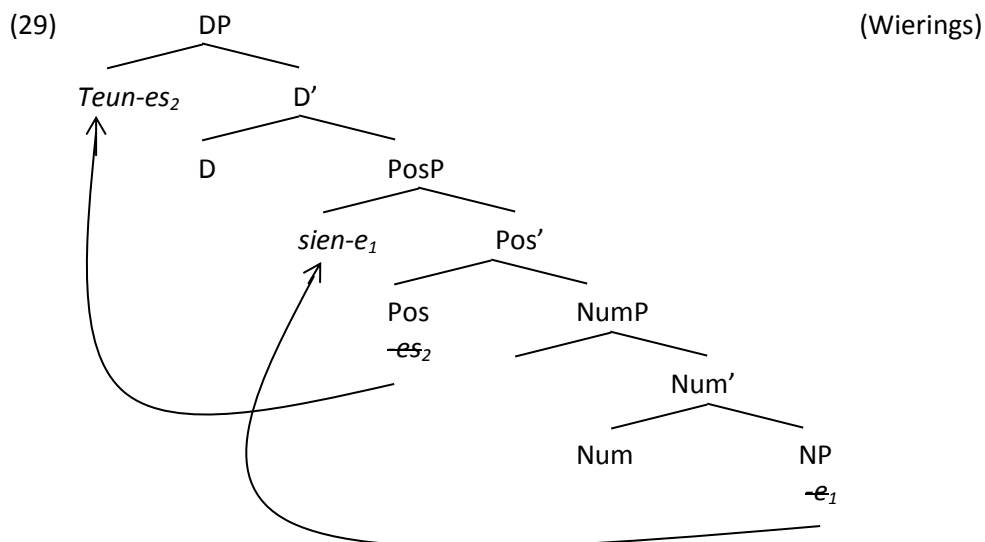
- (27) a. Teunes sien eten
b. Teunes siene
c. Teunes eten
d. Pienes (Wierings)

In (27a) staat de *possessor doubling* constructie, in (27b) de *possessor doubling* constructie met geëlideerde NP, in (27c) de standaard possessieve constructie en in (27d) de standaard possessieve constructie met geëlideerde NP.

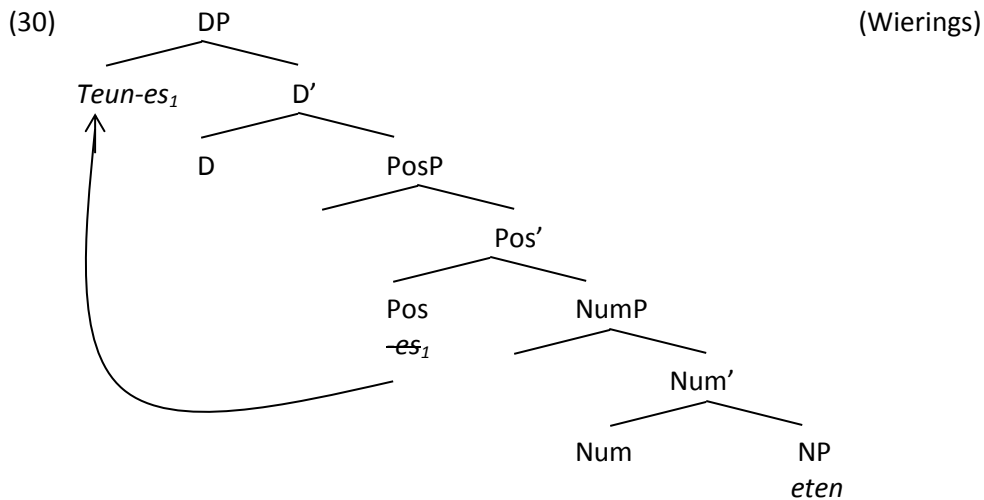
In een *possessor doubling* constructie zijn drie posities in de structuur in eerste instantie bezet. De *possessor*, in de vorm van een eigennaam, staat in SpecDP; de *doubling possessor*, in de vorm van een possessief pronomen, staat in SpecPosP; de *possessee*, in de vorm van een zelfstandig naamwoord, staat in NP. Bij de schijnbare NP-ellipsis in het Hindeloopen Fries, realiseert het pro-NP affix de NP fonologisch. Maar aangezien het *-es* affix in het Wierings ook kan verschijnen wanneer de NP niet geëlideerd is, stel ik dat dit affix in Pos⁰ wordt gegenereerd. Op deze manier kan het affix met de *possessor*, de *doubling possessor* en de NP voorkomen, zoals we zagen in (27a). In (28) is te zien hoe de boomstructuur er uit komt te zien voor (27a) *Teunes sien eten*.



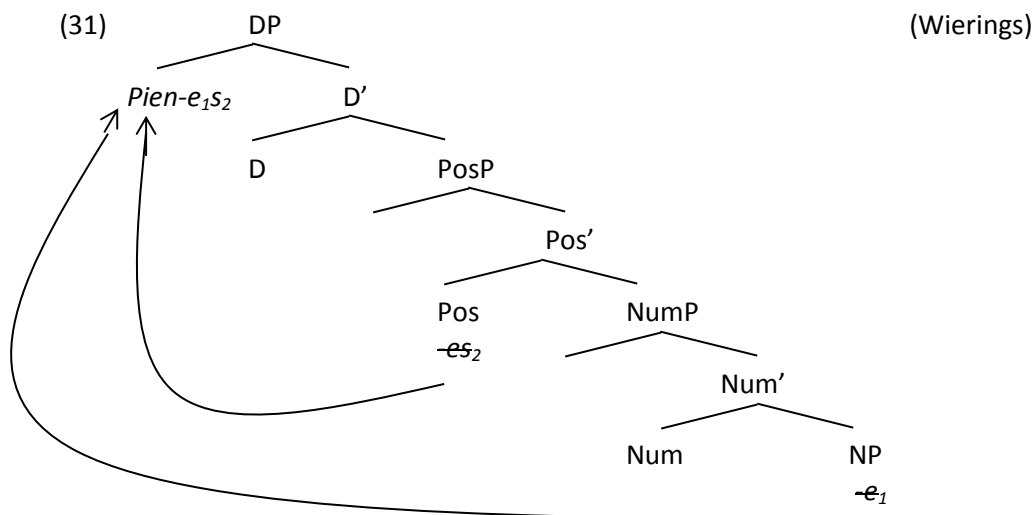
Wanneer de NP geëlideerd is, zoals in (27b), komt er op de plaats van de NP een pro-NP affix *-e*. Als de *doubling possessor* aanwezig is, hecht het pro-NP affix aan de *doubling possessor*. Het genitief affix *-es* hecht zich altijd aan de possessor. Dit levert de vorm *Teunes siene* en de bijbehorende boomstructuur van (29) op.



In (27c) is de NP als volledige woordvorm aanwezig en is er geen *doubling possessor* in SpecPosP. *Teunes eten* (27c) correspondeert dus met de structuur in (30).



In (27d) is ook geen *doubling possessor* aanwezig, maar is de NP wel geëlideerd. Het pro-NP affix hecht nu aan de possessor. Wanneer er al een pro-NP affix aan de possessor gehecht is, worden het pro-NP affix en het genitief affix samengevoegd tot *-es*. Dit leidt tot de vorm in (27d) *Pienes* en ziet er als structuur uit zoals in (31).



Deze structuren sluiten aan bij de theorie van Corver & Van Koppen (2010); het Wierings maakt gebruik van strategie 2, waarbij een pro-NP affix de NP fonologisch realiseert wanneer deze geëlideerd is. Hierdoor staat het Wierings ellipsis in de *doubling possessor* constructie toe. De bijzondere genitiefregel van het Wierings zorgt er echter voor dat dit pro-NP affix niet meer te zien is in constructies als (27d), waarbij de NP in een normale possessieve constructie is geëlideerd.

3 Discussie

In dit onderzoek is gekeken naar de possessieve constructie in het Wierings. In 2.4 hebben we gezien dat deze constructie in het Wierings op een bijzondere manier in elkaar zit en 2.3 liet zien dat de grammaticale regels van de constructie niet meer consequent gebruikt worden door sprekers van het Wierings. Verder werd het onderzoek soms bemoeilijkt door het optreden van het *repetition effect* en *accommodation*. Hierdoor is er nog veel ruimte voor vervolgonderzoek.

3.1 Het Wierings; dialect of accent?

Dit onderzoek was er op gericht meer data te verzamelen op het gebied van de possessieve vorm van het Wierings. Aan de hand van deze data hebben we kunnen zien dat het *-es* affix niet voorkomt bij namen die eindigen op klinkers, maar dat het soms voorkomt bij namen die eindigen op medeklinkers. Het maakt hierbij niet uit of de NP die fungeert als possessie geëlideerd is; het affix komt zowel met als zonder NP voor. Dit sluit aan bij de theorie van Daan (1950), maar de regel blijkt niet meer zo streng te zijn als toen. Daan zegt in haar inleiding dat het Wierings zich in een overgangstoestand bevindt, en dat het zich steeds meer naar het Standaardnederlands vormt. Het feit dat de genitiefuitgang niet meer standaard voorkomt, laat zien dat de positie van het Wierings op de schaal van de overgang verder naar het Standaardnederlands is opgeschoven ten opzichte van 1950. Het is wel opvallend dat het gebruik van het affix ook binnen de antwoorden van eenzelfde respondent verschilt. Blijkbaar is het dus niet zo dat men de regel bewust toepast of weglaat, maar meer het taalgevoel toepast als het om het gebruik van het *-es* affix gaat.

Waarschijnlijk zal in de nabije toekomst het Wierings geen dialect meer zijn, maar overgaan in een accent. De kenmerken van een dialect zijn de afwijkende grammatica en het verschil in lexicon ten opzichte van de standaardtaal, terwijl een accent slechts een fonologisch verschil is (Chambers & Trudgill, 1998, p. 3-5). Bij de respondenten in dit onderzoek hebben we al gezien dat de grammatica wat betreft possessieve constructies vaak overeenkomt met het Standaardnederlands. Aan de hand van deze resultaten voorspel ik dat ook de rest van de grammatica in het Wierings en het bijbehorende lexicon richting het Standaardnederlands zullen verschuiven.

3.2 Moeilijkheden in het onderzoek

In Onderdeel A was het de bedoeling dat mensen de vragende zin om zouden zetten naar een declaratieve zin, om het *repetition effect* (Cornips & Jongenburger, 2001) te voorkomen. In veel gevallen heeft dit echter niet gewerkt. Respondenten vertaalden de vragende zin naar hun dialect (vb. *Is dut Nico's fiets?*) of gebruikten de inversie van de possessieve constructie (vb. *Ja dut is de kat van Laura*). Het zou kunnen dat dit is gebeurd omdat de vragende zin en het bijbehorende declaratieve antwoord te veel op elkaar lijken of dat de respondent onzeker is over het antwoord. De uitweg van de inversie zagen we ook bij de antwoorden van respondent 1 in Onderdeel C. Dit heeft waarschijnlijk te maken met het hierboven besproken verval van het Wierings. Doordat het dialect in een overgangstoestand zit, zijn de regels niet meer duidelijk. Wanneer iemand dan twijfelt over een vorm, kiest hij voor een optie waarvan hij zeker weet dat deze juist is. Dit leidt, wanneer dit mogelijk is, tot een andere dialectvorm en in andere gevallen tot een vorm in de standaardtaal.

Een andere moeilijkheid in het onderzoek was het verschijnsel *accommodation*, waarbij het taalgebruik van de onderzoeker interfereert met het dialectgebruik van de respondent (Cornips & Jongenburger, 2001, en Cornips & Poletto, 2005). In eerste instantie was het de bedoeling van het onderzoek dat de mensen in hun eigen omgeving rustig de tijd hadden om de vragenlijst in te vullen.

Omdat dit helaas niet genoeg respondenten opleverde, ben ik naar Hippolytushoef en Den Oever gegaan om respondenten te vinden. Dit betekende echter dat ik de mensen moest aanspreken en aangezien ik geen Wierings spreek, deed ik dit in het Standaardnederlands. Ook de vragenlijst was om deze reden in het Standaardnederlands opgesteld. Hierdoor is er waarschijnlijk *accommodation* opgetreden en de respondenten gaven zelf ook aan dat dit het lastiger maakte om de vragenlijst in te vullen.

Tot slot hebben we in de resultaten van Onderdeel B gezien dat vier van de vijf respondenten de zin uit de oorspronkelijke data afkeurden. In de bespreking van het materiaal stelde ik dat er drie mogelijke verklaringen waren wanneer de respondenten deze constructie afwezen. Er kon iets mis zijn met de oorspronkelijke data of mijn vraagstelling, of het kon zo zijn dat de respondent het Wierings niet genoeg beheerste. Na het zien van de resultaten denk ik dat er een vierde mogelijkheid is, die te maken heeft met het verval van het Wierings. Alle respondenten gaven op een zevenpuntsschaal aan dat ze het Wierings (bijna) vloeiend beheersen, maar ze wezen bijna allemaal de constructie af. Hebben ze dan hun eigen kunnen zo verkeerd ingeschat? Ik denk dat dit niet het geval is. Het heeft volgens mij niet te maken met het beheersen van het Wierings, maar met de vorm van het Wierings die beheerst wordt. Het Wierings bevindt zich in een overgangstoestand, maar de sprekers van het Wierings gaan, neem ik aan, niet op dezelfde snelheid door deze overgang heen. Ik denk dat er sprekers zijn die lang zullen vasthouden aan de oorspronkelijke Wieringse regels, maar dat er ook sprekers zijn die sneller constructies uit het Standaardnederlands zullen overnemen. Dit heeft volgens mij te maken met de omgeving waarin ze het Wierings spreken en hoeveel mensen er in die omgeving zijn die ook Wierings spreken. In een omgeving waar veel mensen het Wierings beheersen, verwacht ik dat de grammatica langer behouden blijft, maar in een omgeving waar veel Standaardnederlands gesproken wordt, verwacht ik dat het Wierings sneller zal overgaan in het Standaardnederlands.

3.3 Verder onderzoek

Er zijn nog vele verbeteringen voor vervolgonderzoek mogelijk. Hierboven hebben we gezien dat respondenten waarschijnlijk last hadden van *accommodation*. In een volgend onderzoek is dit op te lossen door nauw samen te werken met iemand die het Wierings nog in de puurste vorm beheerst. Op deze manier kan de vragenlijst met een Wierings vocabulaire worden opgesteld, en kunnen de respondenten in het Wierings geïnstrueerd worden. Ook als er onduidelijkheden zijn tijdens het afnemen van de vragenlijst kan er in het Wierings gecommuniceerd worden en is het voor de respondenten makkelijker om de enquête in te vullen. Ander aandachtspunten voor vervolgonderzoek zijn het aantal respondenten en het aantal items op de vragenlijst. Wanneer de groep respondenten groter is, krijgen we een nog duidelijker beeld van de possessieve constructie in het Wierings. Ook krijgen we dan misschien een beeld van de mate van verschuiving naar het Standaardnederlands. Verder zijn in dit onderzoek slechts drie vormen van namen onderzocht, terwijl we gezien hebben dat er verschil is in het gebruik van de *-es* affix bij verschillende eindmedeklinkers (vergelijk; *Evertes* – *Simons*, maar; *Nannes* (Daan, 1950, p. 195)).

3.4 Conclusie

Het *-es* affix is in verval geraakt. In dit onderzoek hebben we aan de hand van de resultaten van een schriftelijke enquête gezien dat het tegenwoordig niet meer zo is dat er in het Wierings achter elke eigenaam in een possessieve constructie een *-es* affix verschijnt, in tegenstelling tot eerder

onderzoek van Daan (1950). De resultaten van het huidige onderzoek tonen aan dat het affix nog wel voorkomt, maar dat het niet meer consequent wordt toegepast. Deze variatie kan echter veroorzaakt worden door *accommodation* en verder onderzoek is nodig om dit vast te stellen. Ook is verder onderzoek nodig om een duidelijker beeld te krijgen van de verschillende vormen van namen waarbij het *-es* affix kan verschijnen.

Literatuurlijst

- Barbiers, S. (2005) Variation in the morphosyntax of ONE. *Journal of Comparative Germanic Linguistics* 8(3), 159-183. doi: 10.1007/s10828-004-6539-z
- Barbiers, S., Bennis, H., Vogelaer, G. de, Devos, M. & Ham, M. van der (2005). *Syntactische Atlas van de Nederlandse Dialecten Deel I / Syntactic Atlas of the Dutch Dialects Volume I*. Amsterdam: Amsterdam University Press.
- Barbiers, S., Auwera, J. van der, Bennis, H., Boef, E., Vogelaer, G. de & Ham, M. van der (2008). *Syntactische Atlas van de Nederlandse Dialecten Deel II / Syntactic Atlas of the Dutch Dialects Volume II*. Amsterdam: Amsterdam University Press.
- Chambers, J. K., & Trudgill, P. (1998). *Dialectology*. 2nd edn. Cambridge: Cambridge University Press.
- Cornips, L.M.E.A. & Jongenburger, W., (2001). Elicitation techniques in a Dutch syntactic dialect atlas project. *Linguistics in the Netherlands*, 53-63. doi: <http://dx.doi.org.proxy.library.uu.nl/10.1075/avt.18.08cor>
- Cornips, L.M.E.A. & Poletto, C., (2005). On standardising syntactic elicitation techniques (part 1). *Lingua*, 115(7), 939-957. doi:10.1016/j.lingua.2003.11.004
- Corver, N. & Koppen, M. van (2010). Ellipsis in Dutch possessive noun phrases: a micro-comparative approach. *Journal of Comparative Germanic Linguistics*, 13(2), 99-140. doi: 10.1007/s10828-010-9034-8
- Daan, J. C. (1950). *Wieringer land en leven in de taal*. Alphen aan den Rijn: N. Samsom N.V..
- Dikken, M. den (1998). Predicate inversion in DP. In A. Alexiadou & C. Wilder (Eds.), *Possessors, predicates and movement in the determiner phrase* (pp. 177–214). Amsterdam: Benjamins.
- Kayne, R.S. (2005). Some Notes on Comparative Syntax, with Special Reference to English and French. In G. Cinque en R. Kayne (Eds.), *Handbook of Comparative Syntax* (pp. 3-69). New York: Oxford University Press.
- Koppen, J.M. van, Corver, N. & Kranendonk, H.P. (2013). De nominale woordgroep vanuit dialectvergelijkend perspectief. *Nederlandse taalkunde*, 18(2), 107-138. doi: <http://dx.doi.org.proxy.library.uu.nl/10.5117/NEDTAA2013.2.CORV>
- Rizzi, L. (1986). Null Objects in Italian and the Theory of *pro*. *Linguistic Inquiry*, 17(3), 501–557. <http://www.jstor.org/stable/4178501>

Bijlages

Bijlage 1. Instructietekst

Bijlage 2. Volledige enquête

Bijlage 3. Tabellen met antwoorden

Aanwijzingen voor het invullen van de enquête.

Deze enquête is bedoeld om meer inzicht te krijgen in uw dialect. Het is daarom belangrijk dat u de vragen zo nauwkeurig mogelijk beantwoordt. Het kan helpen als u de zinnen hardop voor uzelf of iemand anders voorleest terwijl u de enquête invult.

Omdat we op zoek zijn naar een zo goed mogelijk beeld van uw dialect, wil ik u vragen om bij de open vragen goed na te denken over de spelling van uw antwoord. Deze enquête is opgesteld in Standaardnederlands, maar de spelling van uw dialect kan hiervan afwijken. Ook bent u misschien niet gewend om uw dialect te schrijven. Toch wil ik u verzoeken om uw antwoorden op te schrijven op een manier die het dichtst ligt bij de manier waarop ze uitgesproken worden. Iemand die geen spreker is van uw dialect moet aan de hand van uw antwoorden de zinnen kunnen uitspreken zoals ze in het dialect klinken.

Bij sommige vragen zal u gevraagd worden of een zin of constructie in uw dialect voorkomt. Het kan echter zo zijn dat er een woord in die zin/constructie staat dat in uw dialect niet gebruikt wordt, maar dat de zin/constructie wel voorkomt als u het ABN-woord vervangt door een woord in uw dialect. In dit geval is het de bedoeling dat u deze vraag met 'ja' beantwoordt.

De zinnen en constructies in elk onderdeel lijken misschien erg op elkaar, maar er zijn ook verschillen. Beoordeel dus elke zin en constructie zorgvuldig.

Wij verzoeken u vriendelijk de enquête zo spoedig mogelijk in te vullen en terug te sturen. Heel hartelijk bedankt voor uw medewerking!

Bijlage 2. Volledige enquête

Algemene vragen

Deze vragenlijst begint met een aantal algemene vragen. Deze gegevens zijn puur bedoeld als achtergrondinformatie voor het onderzoek en zullen volledig anoniem verwerkt worden.

Leeftijd:

Geboorteplaats:

Hoe lang woont u al op Wieringen? (kruis aan wat van toepassing is)

- 0 tot 5 jaar
- 5 tot 10 jaar
- 10 tot 25 jaar
- 25 tot 50 jaar
- Meer dan 50 jaar

U spreekt het Wierings:

helemaal niet

vloeiend

-

Einde van de algemene vragen. Ga verder met **Onderdeel A** op de volgende pagina.

Onderdeel A

Bij deze vragen is het de bedoeling dat u in uw dialect een bevestigend antwoord geeft op de gestelde vraag.

Hieronder volgt een voorbeeld in het Standaardnederlands:

“Is dit Franks auto?” Antwoord: Ja dit is Franks auto.

1. Is dit Els' auto? Vertaald antwoord: _____

2. Is dit Nico's fiets? Vertaald antwoord: _____

3. Is dat Fleurs eten? Vertaald antwoord: _____

4. Is dat Jans boek? Vertaald antwoord: _____

5. Is dat Frans' hoed? Vertaald antwoord: _____

6. Is dit Laura's kat? Vertaald antwoord: _____

Einde van dit onderdeel. Ga verder met **onderdeel B** op de volgende pagina.

Onderdeel B

In dit onderdeel vraag ik u of u wil aangeven of zin 1 voorkomt in uw dialect. Het zou kunnen dat een woord of een aantal woorden uit deze zin in uw dialect niet voorkomt of niet gebruikelijk is. Vertaalt u dan alstublieft de zin eerst in uw dialect.

Daarna wil ik u vragen de lege plekken in de andere zinnen aan te vullen met de juiste vorm van de naam die vooraan de zin tussen haakjes staat. In zin 1 is dit al gedaan.

2. (Pien) Over auto's gesproken, ik vind Pienes echt geweldig!

Komt voor: ja nee

3. (Laura) Over auto's gesproken, ik vind _____ echt geweldig!

4. (Fleur) Over auto's gesproken, ik vind _____ echt geweldig!

5. (Els) Over auto's gesproken, ik vind _____ echt geweldig!

6. (Jan) Over auto's gesproken, ik vind _____ echt geweldig!

7. (Frans) Over auto's gesproken, ik vind _____ echt geweldig!

8. (Nico) Over auto's gesproken, ik vind _____ echt geweldig!

Einde van dit onderdeel. Ga verder met **onderdeel C** op de volgende pagina.

Onderdeel C

In dit laatste onderdeel wil ik u vragen om aan te geven of de weergegeven constructie voorkomt in uw dialect. De bedoelde betekenis van de constructie is steeds gegeven. Kruist u alstublieft ja of nee aan. Onder elke set zinnen is ruimte voor eventuele andere constructies die in uw dialect voorkomen en dezelfde betekenis uitdrukken.

Let op! U kunt dus meerdere vormen aankruisen.

Betekenis: Deze fiets is het eigendom van Nico.

1.a Nico fiets komt voor: Ja Nee

1.b Nico's fiets komt voor: Ja Nee

1.c Nico'es fiets komt voor: Ja Nee

1.d Andere voorkomende vormen: _____

Betekenis: Deze hoed is het eigendom van Frans.

2.a Frans hoed komt voor: Ja Nee

2.b Franses hoed komt voor: Ja Nee

2.c Andere voorkomende vormen: _____

Betekenis: Dit boek is het eigendom van Jan.

3.a Jan boek komt voor: Ja Nee

3.b Jans boek komt voor: Ja Nee

3.c Jannes boek komt voor: Ja Nee

3.d Andere voorkomende vormen: _____

Betekenis: Deze kat is het eigendom van Laura.

4.a Laura kat komt voor: Ja Nee

4.b Laura's kat komt voor: Ja Nee

4.c Laura'es kat komt voor: Ja Nee

4.d Andere voorkomende vormen: _____

Het vervolg van **onderdeel C** vindt u op de volgende pagina.

Betekenis: Deze auto is het eigendom van Els.

5.a Els kat komt voor: Ja Nee

5.b Elses kat komt voor: Ja Nee

5.c Andere voorkomende vormen: _____

Betekenis: Dit eten is het eigendom van Fleur.

6.a Fleur eten komt voor: Ja Nee

6.b Fleurs eten komt voor: Ja Nee

6.c Fleures eten komt voor: Ja Nee

6.d Andere voorkomende vormen: _____

Dit was het laatste onderdeel. Heel hartelijk bedankt voor uw medewerking!

Bijlage 3. Tabellen met antwoorden

Tabel 1. Antwoorden van de respondenten op de algemene vragen

Algemene vragen	leeftijd	geboorteplaats	Jaren op Wieringen	Vloeiend?
Respondent 1	64	Hippolytushoef	>50	6
Respondent 2	70	Westerland	>50	7
Respondent 3	71	Hippolytushoef	>50	6
Respondent 4	45	Den Oever	25-50	6
Respondent 5	63	Westerland	>50	6

Tabel 2. Antwoorden van de respondenten bij Onderdeel A

Onderdeel A	Vraag 1	Vraag 2	Vraag 3	Vraag 4	Vraag 5	Vraag 6
Respondent 1	Els	Nico's	Maartjes	Janes	Frans	Laura's
Respondent 2	Els	Nico's	Fleurs	Jans	Frans	Laura's
Respondent 3	Els	Nico's	Fleurs	Jans	Frans	Laura's
Respondent 4	Elses	Nico's	Fleurs	Jans	Frans	Laura's
Respondent 5	Elses	Nico's	Fleurs	Jans	Frans	Laura's

Tabel 3. Antwoorden van de respondenten bij Onderdeel B

Onderdeel B	Vraag 1	Vraag 2	Vraag 3	Vraag 4	Vraag 5	Vraag 6	Vraag 7
Respondent 1	nee	Laura's	Maartjes	Els	Jans	Frans	Nico's
Respondent 2	nee	Laura's	Fleurs	Els	Jans	Frans	Nico's
Respondent 3	nee	Laura's	Fleurs	Els	Jans	Frans	Nico's
Respondent 4	ja	Laura's	Fleurs	Elses	Jannes	Franses	Nico's
Respondent 5	nee	Laura's	Fleurs	Elses	Jans	Frans	Nico's

Tabel 4.1 Antwoorden van de respondenten bij Onderdeel C deel 1

Onderdeel C	1.a Nico	1.b Nico's	1.c Nico'es	2.a Frans	2.b Franses	3.a Jan	3.b Jans	3.c Jannes	3.d Overig
Respondent 1	Nee	Ja	Nee	Nee	Nee	Nee	Nee	Nee	Het is Jan zien boek
Respondent 2	Nee	Ja	Nee	Ja	Nee	Nee	Ja	Nee	
Respondent 3	Nee	Ja	Nee	Ja	Nee	Nee	Ja	Nee	
Respondent 4	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	Nee	Ja	Ja	
Respondent 5	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	Nee	Ja	Ja	

Tabel 4.2 Antwoorden van de respondenten bij Onderdeel C deel 2

Onderdeel C	4.a Laura	4.b Laura's	4.c Laura'es	4.d Overig	5.a Els	5.b Elses	6.a Fleur	6.b Fleurs	6.c Fleures
Respondent 1	Nee	Nee	Nee	Het is Laura hur kat	Nee	Nee	Nee	Ja	Nee
Respondent 2	Nee	Ja	Nee		Ja	Nee	Nee	Ja	Nee
Respondent 3	Nee	Ja	Nee		Ja	Nee	Nee	Ja	Nee
Respondent 4	Nee	Ja	Nee		Ja	Ja	Nee	Ja	Ja
Respondent 5	Nee	Ja	Nee		Ja	Ja	Nee	Ja	Nee